

T_kMM

Türkiye küçük Millet Meclisleri

Ekim 2012 - Haziran 2013

Çalışma Raporu

**SIK SIK, “dört yılda bir” değil,
DÜZENLİ, her ayın ilk hafta sonu.
ARACISIZ, doğrudan, yüzyüze,
ÖN YARGISIZ, farklılıklarımıza saygılı,
SANSÜRSÜZ, filtresiz
DİYALOG için**

Uncular Cad. 28- A/2; TR- 34672 ISTANBUL
Tel.: +90 216 492 0504, Fax.:+90 216 492 1840
www.tkmm.net

ÖZET

Bu rapor nedir, neyi gösteriyor?

Sayın siyasi parti yöneticileri, milletvekilleri, sivil toplum ve meslek örgütleri, basın mensupları;

Bu rapor; Türkiye küçük Millet Meclisleri'nin Ekim 2012 – Haziran 2013 tarihleri arasında yaptığı toplantıların (TBMM'nin 24. Dönemine karşılık TkMM'lerin 2. Yasama dönemi üçüncü yasama yılı) istatistik verilerini, bu verilerin yorumunu, başlangıçtan bugüne kadar geçen beş yılın kıyaslamasını; aynı zamanda Kasım 2011'den bu yana İstanbul ilçelerinde, ilçe belediyeleriyle birlikte yapılan 'Anayasamızı Hazırlıyoruz' toplantılarının bilgilerini içeriyor.

Beşinci yıl dolarken biz de kendimizi sorguluyoruz: **Ne kadar yol aldık, daha ne kadar yolumuz var?**

Dürüstçe yanıtlayalım: **Hala başlangıçta sayılırız.**

'Sivil toplumun karar süreçlerine katılımı' ve siyasetin giderek sivilleşmesi için önümüzde hayli uzun bir yol var. Bu yolun uzunluğunda **siyaset çarkının -yukarıdan aşağı- ters işleyişi** kadar sivil toplumun nitelik ve nicelik olarak güçsüz oluşunun rolü de büyük. Yani bir yandan siyaseti eleştirirken öte yandan çuvaldızı kendimize batırmak zorundayız: **Sivil toplum ne kadar sivil?**

'küçük Millet Meclisleri mi? Bu da neyin nesi, ne saçma şey' diyen çok az kişi veya kurum çıktı. (*) Sivil toplum kuruluşlarıyla olduğu kadar, partilerle de en üst düzeyde ilişkiler içinde olduk. Her ay toplantılarımız sürüyor, tutanaklar sitede yayınlanıyor, 'Ortak Payda raporlarımız' her ay TBMM basın salonunda yapılan basın toplantılarıyla açıklanıyor, Başbakan dahil parti başkanlarıyla, TBMM Başkanıyla zaman zaman görüşülüyor. 23 Nisan'larda TBMM'yi ziyaret ederek 'Bayramlaşma' geleneği başlattık. Sonuç olarak, ilk adımlar atıldı, sıra düzgün olarak yürümekte, sonra da koşmakta.

Siyasetin desteği nereye kadar? Vekiller ve belediye başkanları, yoğun programları arasında zaman bulurlarsa katılıyor, ama ayda bir gün seçmenle bu platformda buluşmayı henüz 'görev' saymıyorlar. Yönetimden somut bir şey isteğimizde bazen 'İyi ama size evet dersek sonra herkes ister' yanıtını alıyoruz. Oysa TkMM bir gurubun 'Karar ve uygulama' platformu değil, 'Herkes açık bir diyalog zemini'. Yani TkMM'lere verilen birşey zaten 'Herkes' verilmiş oluyor. Bu yanlış algıyı düzeltmek şart.

Ya 'Sivil toplum'? **O da sorunsuz değil.** Çok üyeli meslek örgütleri ufaklarla yanyana gelmekten pek hoşnut sayılmaz. Hele siyaset kurumlarıyla daha kolay ilişki kuranlar buna hiç ihtiyaç duymuyor. Ayrıca ülkemizde pek çok 'tabela'nın, sadece bir-iki kişinin omuzlarında yükselebildiği, onlar seyahatte veya hasta olduğunda o örgüte ayrılan koltuğun boş kaldığı da başka bir gerçek.

Hedefimiz büyük mü? Evet.

İmkânsız mı? Hayır, hiç değil.

İstemek, yapabilmenin yarısı. Biz istiyoruz. Siz de istiyorsanız iki yarıyı birleştirmek güç değil artık.

Sevgi ve saygılarımızla.

Şanar Yurdatapan (Girişimci)

(*) Gerçi Türkiye küçük Millet Meclisleri adındaki 'küçük' sıfatı ile 'Millet' sözcüğünün yan yana gelişinden 'millete küçük denildiği sonucu çıkabilir' yorumu yapanlar oldu ama TBMM adındaki 'büyük' sıfatının 'millet' sözcüğünü değil 'meclis' sözcüğünü tanımladığını anlatmak çok güç olmadı.

Türkiye küçük Millet Meclisleri

Ekim 2012– Haziran 2013 Dönemi Çalışma Raporu

Sayısal değerlendirmelere geçmeden önce, dört yılın sonunda gözlemlediğimiz bazı nitelik değişimlerini, raporu okurken rehber olması amacıyla sizinle paylaşmak istiyoruz. Kazançlarımız:

- * Düzenli olarak katılan sivil toplum temsilcilerinin küçük meclislere giderek daha çok sahip çıkması,
- * Başlangıçta yanyana gelmekten rahatsızlık duyan farklı grupların giderek bundan mutluluk duyması,
- * Konuşma sürelerine saygı ve konu dışına çıkmamaya gittikçe daha çok özen gösterilmesi,
- * 'Empati'nin giderek artışı, bunun konuşma üslubuna yansımaları.

Bu değişime, toplantılara düzenli olarak katılan sivil toplum temsilcileri ve milletvekilleri tank oluyor. Bu tanıklığı verilere dönüştürmek için, şimdiye kadar bu toplantılara katılan milletvekilleri arasında bir anket gerçekleştirdik. Anket sonuçları ve değerlendirmelerini de ekte ayrı bir rapor olarak sunuyoruz.

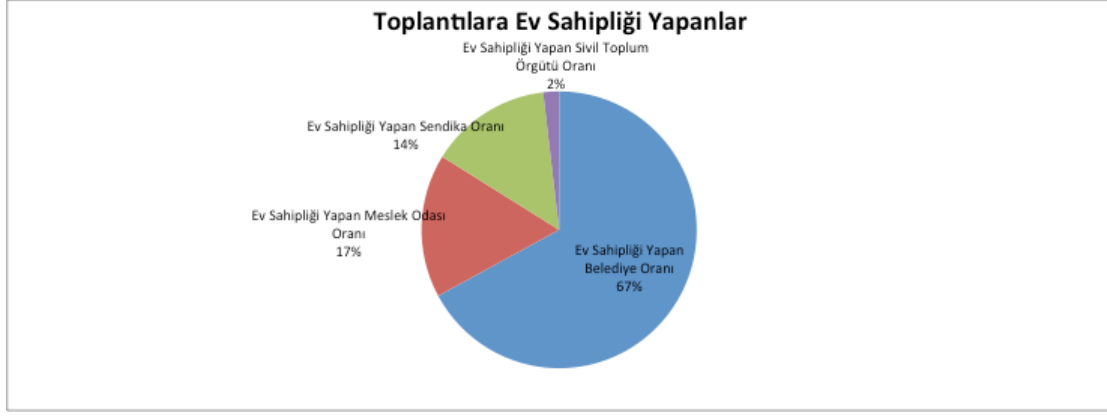
Her ay toplantılardan sonra hazırlanan Ortak Payda Raporlarının tamamı şu bağlantıdan izlenebilir: <http://www.antenna-tr.org/sites.aspx?SiteID=33&mod=cat&ID=343>

Kaç ilde, hangi illerde?

TkMM'ler Haziran 2012 itibariyle; **Adana, Adıyaman, Ankara, Batman, Bursa, Diyarbakır, Elazığ, Eskişehir, Hatay, Iğdır, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Malatya, Mersin, Muğla (Bodrum), Muş, Sakarya, Şanlıurfa ve Van** olmak üzere 21 ilde forumlarını her ay düzenli olarak gerçekleştiriyor.

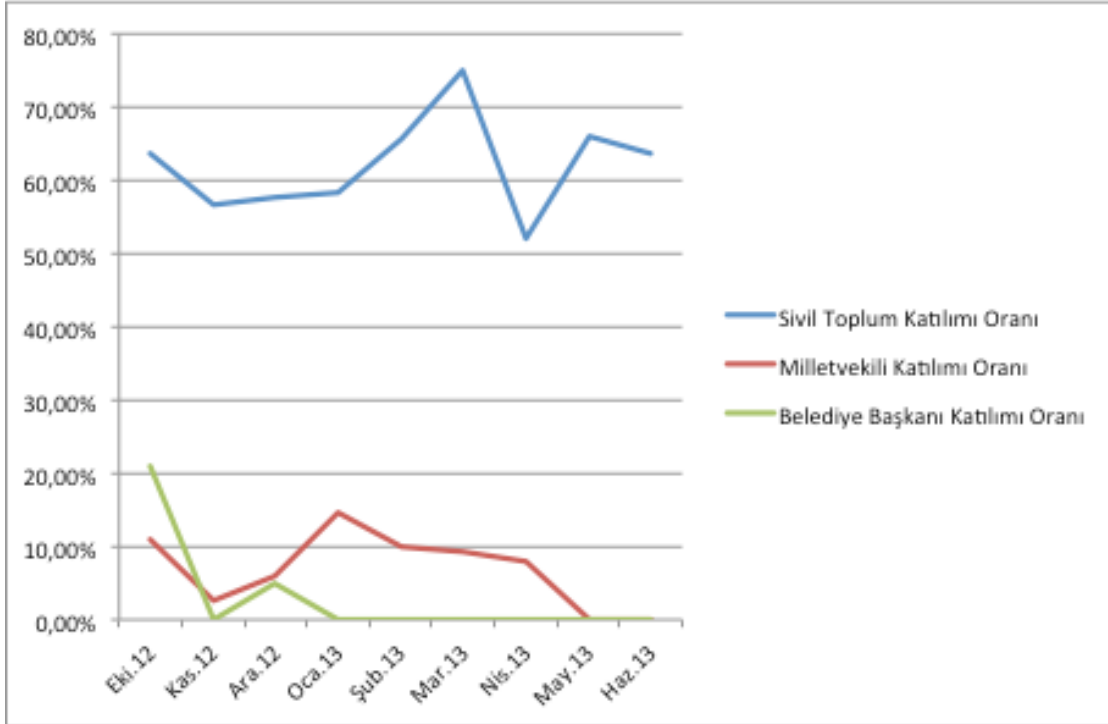
4 yıl önce 5 ilde başlamıştık. Sayı bir ara 32 ile kadar çıktı ama bazıları farklı nedenlerle sürdürmediler ya da ara vermek zorunda kaldılar. Çoğunlukla çalışan girişimcinin ayrılması ve yerine yenisinin bulunamaması, bazı illerde olağanüstü siyasi gerilim (Hakkari), kimi ilde ise doğal afetler (Van) çalışmalarını aksattı.

Aşağıda sunduğumuz dört grafik, dokuz aylık toplantılar sonunda, TkMM mutfağında biriken ve sayısal olarak her ay değerlendirilen bilgileri aktarıyor, aylara göre "çalışmanın seyir defteri" niteliğini taşıyor.

Toplantıların ev sahipliğini büyük oranda belediyelerin yapması son derece önemli. Hedefimiz, 'belediyeler hepimizin' ilkemize dayanarak, tüm toplantıları belediye salonlarına taşımak. Ancak, belediyelere her yılın başında hatırlattığımız üç istekten birinde halen sorunlar yaşıyoruz. Toplantıları, modere edecek, şehir dışından saygın bir katılımcının, katılım masraflarını (yol, konaklama ve bir akşam yemeğinden ibaret) çalışma bütçesinden karşılama şansımız yok. Bu küçük masrafı yapmanın belediyenin kamusal sorumluluğu dahilinde olduğunu düşünüyoruz.

Katılımcı Oranları

	Eki.12	Kas.12	Ara.12	Oca.13	Şub.13	Mar.13	Nis.13	May.13	Haz.13
Sivil Toplum Katılımı Oranı	63,50%	56,60%	57,80%	58,25%	65,80%	75,00%	52,05%	66%	63,80%
Milletvekili Katılımı Oranı	11,00%	2,50%	5,90%	14,50%	10,00%	9,20%	8,03%	0%	0,00%
Belediye Başkanı Katılımı Oranı	21%	0%	5%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Sivil katılımın, milletvekillerinin ve belediye başkanlarının katılımından bağımsız olduğu hemen göze çarpıyor hatta her iki kesimden katılanın olmadığı aylarda bile sivil toplumun ilgisinin devam ettiğini görüyoruz. Ekim ve Aralık ayları dışında belediye başkanı katılımı hiç yok. Vekil katılımının en yüksek olduğu Ocak ayında bile Belediye Başkanı katılımı olmamış.

Özellikle milletvekili ve belediye başkanı başlıklarındaki katılımın, hedeflerimizin çok gerisinde olduğu ortada. Her şeye rağmen sivil toplum, vekillerin ve belediye başkanlarının katılımını bekliyor.

Katılan vekillerin partilere göre dağılımı ise şu şekilde:

Ak Parti: 37

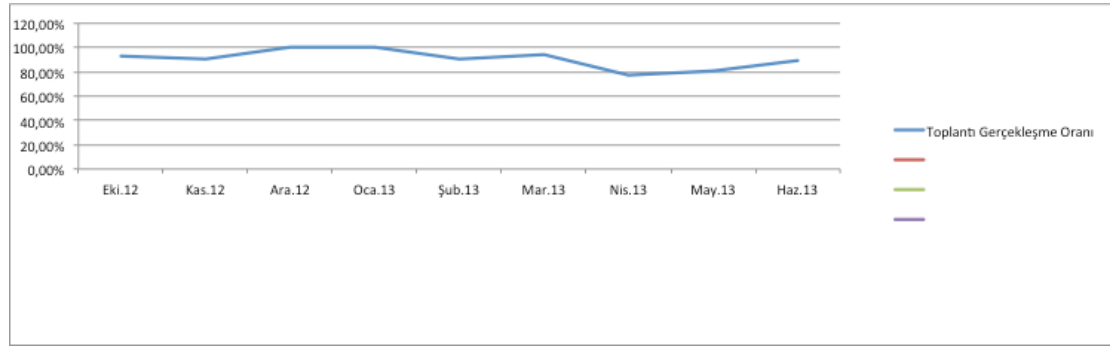
CHP: 32

MHP: 4

BDP: 1

Toplam: 74

Toplantı Gerçekleşme Oranları

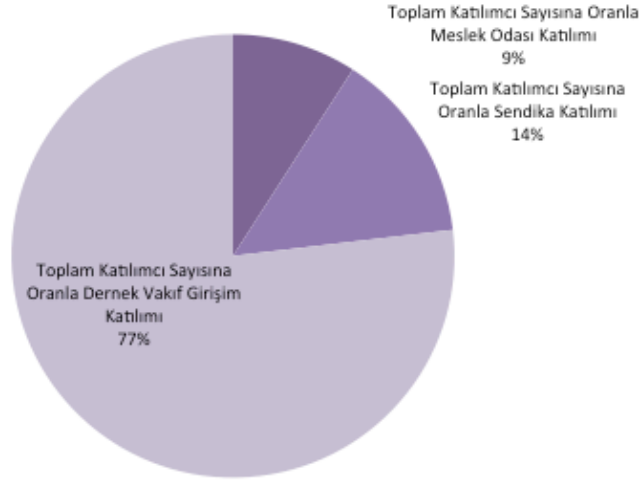

Toplantı Gerçekleşme Oranı	Eki.12	Kas.12	Ara.12	Oca.13	Şub.13	Mar.13	Nis.13	May.13	Haz.13
	93,30%	90,00%	100,00%	100,00%	90,00%	94,11%	77,20%	81%	89,40%

En yüksek başarı oranı, **%100** ile Aralık 2012 ile Ocak 2013'te yakalandı. Nisan 2013'te ise **%77,20** ile en düşük başarı gerçekleşti. (Ayrıca, bu oranların 'toplantı yapılan il sayısına göre' hesaplandığını unutmamalıyız.)

Sivil toplum bileşenlerinin katılımı, toplumumuzdaki oranlarına denk düşüyor. Bu anlamda, sivil toplumun TMM toplantılarındaki temsilinin gerçeğe denk düştüğünü söyleyebilir, 'Darısı siyasetin başına' diyebiliriz.

Sivil Toplum Bileşenleri Katılım Oranı

BENZERİ VAR MI?

Araştırdık, bazı ülkelerde benzerlerine rastladık, ama hiçbiri TkMM'ler gibi sürekli değil, yaygın değil. Çoğu sadece yerel konularla sınırlı ve "zaman zaman" yapılıyor. En yakın benzeri Amerika'da var: "Town Hall Meetings" geleneği. Ama oradaki de hem sürekli değil, gerekince yapılıyor; hem de orada Senatörler ve temsilciler davet ediyor sivil toplumu, burada sivil toplum seçilmişleri. Sonuç olarak, eğer yarıda kalmaz ve gerçekten bir geleneğe dönüşürse, dünyada ilk ve tek olacak, belki başka ülkeler bizi örnek alacak.

Beş yılın özeti

Türkiye küçük Millet Meclisleri'nin ilk deneme toplantıları 2008 Haziran ayında beş ilde yapılmıştı: Bursa, Diyarbakır, Gaziantep Konya ve Trabzon. Yaz ayları hazırlıklarla geçtikten sonra TBMM'nin açılmasıyla birlikte düzenli toplantılar da başladı. Bazı illerde istenen katılım sağlanamadıysa da katılan illerin sayısı giderek arttı. Haziran 2009'da ilk raporumuzu yayınladık ve siyasi partilerle üst düzeyde görüşmelerimiz ondan sonra başladı.

Peki, beş yıllık çalışmanın sonucu bize neyi gösterdi?
Bunu da sizinle açık yüreklilikle paylaşabiliriz. Önce sayılar:

Ekim 2008 - Haziran 2013 (dahil)

Toplantılar:

Yapılması gereken toplantı sayısı: 939
Yapılan toplantı sayısı ve oranı: 772 % 82,2

Sivil Toplum katılımı:

Olması gereken sivil toplum katılımcı sayısı: 15.410
Toplam sivil toplum katılımcı sayısı: 9.072 % 58,8

Seçilmişlerin katılımı:

Katılması gereken milletvekili sayısı: 4.991
Katılan toplam milletvekili sayısı: 321 % 6,43
Katılması gereken belediye başkanı sayısı: 772
Katılan toplam belediye başkanı sayısı: 70 % 9,06

Toplantılara kim ev sahipliği yaptı?

Ev sahipliği yapan belediyeler ve oranı: 529 % 68,5
Ev sahipliği yapan meslek odaları ve oranı: 137 % 17,7
Ev sahipliği yapan sendikalar ve oranı: 16 % 0,15
Ev sahipliği yapan STÖ sayısı ve oranı: 90 % 11,6

Sivil toplum bileşenlerinin katılım oranları:

Katılımcı meslek odaları sayısı: 876
Toplam katılımcı sayısına oranla: %9,6
Katılımcı sendika sayısı: 1.238
Toplam katılımcı sayısına oranla: %13,6
Katılımcı dernek/vakıf/girişim sayısı: 6.958
Toplam katılımcı sayısına oranla: %76,6

Bu sayılar neyi gösteriyor?

- Türkiye’de siyasetin “yukarıdan aşağıya” işleyen karar mekanizmalarını “aşağıdan yukarıya” doğru çevirebilmek için daha hayli zaman ve emek gerekiyor.
- Milletvekilleri kendilerini, oylarını aldıkları seçmenlerine karşı değil, adlarını aday listesine aldığı için parti başkanlarına borçlu hissediyor.
- “*Sivil toplumla düzenli diyaloga önem vermek*” söz olarak bolca kullanılıyorsa da toplantılara katılmaya gelince iş değişiyor, “*yoğun programları arasında zaman bulabilirlerse*” katılıyorlar.
- Vekillerin seçim bölgelerindeki programlarını düzenleyen il başkanları da genellikle aynı algıyı paylaşıyorlar. Grup Başkan Vekilliğince görevlendirilen vekillere teşkilat tarafından aynı tarihte başka görev verildiği bile zaman zaman yaşanan olaylardan.
- Toplantılara severek katılan ve memnun ayrılan çok sayıda milletvekilini bu söylediklerimizin dışında tutuyoruz. Ancak milletvekili katılımı oranının (*katılması gereken toplam milletvekili sayısı ile katılan milletvekili sayısı arasındaki oran*) genellikle % 10 ile % 5 arasında değiştiğini gözönüne alırsak “siyasetin genelde sivil toplumu pek de ciddiye almadığını, bu tür çalışmalara fantezi gözüyle baktığını” söylemek abartma sayılmamalıdır.
- Medya desteği, çalışmanın görünürlüğü için son derece hayati. Yerel medya organlarında, geçen dört senenin ardından bu görünürlük artmış olsa da; yaygın medyanın, sivil toplum çalışmalarına ilgisi yok denecek kadar az. Bir yılı aşkın bir süredir bazı yerel kanallarda yayınlanmaya başlayan “SÖZ MİLLETİN” adlı haftalık TV programımızın, yeni şekliyle bu boşluğun kapatılmasında köprü görevi üstleneceğini umuyoruz.

Parti yönetimleri nasıl bakıyor?

İlk altı aylık raporumuzu yayınladığımızda TBMM’deki partilerin genel başkanlarıyla görüşmek için randevu istemiştik. Bize önce Ahmet Türk (DTP), sonra da Recep Tayyip Erdoğan (*Ak Parti Genel Başkanı sıfatıyla*) randevu vermiş, her iki görüşme de gayet olumlu geçmiş, hemen ardından toplantılara milletvekili katılımı gözle görülür biçimde yükselmmişti. CHP ve MHP ile görüşmeler TBMM Grup Başkan Vekilleri düzeyinde sürdü. TBMM Başkanlarıyla (gerek Mehmet Ali Şahin, gerek Cemil Çiçek ile) bir dizi görüşme yapıldı.

BDP, 24. Dönemde TMM’lere desteğini bir yazı ile hem milletvekillerine, hem belediye başkanlarına, hem de teşkilatına duyuran ilk parti oldu. Gene 24. dönemle birlikte Ak Parti, grup başkan vekilliği düzeyinde bir görevlendirme yaparak Mahir Ünal’ı koordinasyon için görevlendirdi. İstanbul Milletvekili Mustafa Ataş’ın da aktif katılımı ile birçok ilde Ak Parti ve Belediyeleriyle daha yakın ilişkiler yürütüldü. CHP ve MHP ile ilişkiler, grup başkan vekilleri düzeyinde devam etti. MHP’de Mehmet Şandır ve CHP’de önce Muharrem İnce, sonra Engin Altay, TMM çalışmalarına ilişkin konularda muhabetimiz oldular, oluyorlar.

Dört yıl önce ‘Gelenekselleştirme’yi hedef aldığımız ‘23 Nisan buluşmalarını’ düzenli gerçekleştiriyoruz. Ankara’da bir araya gelen il girişimcilerimizle beraber 23 Nisan günü, parti gruplarını ve TBMM Başkanı’nı makamında ziyaret ederek ‘Bayramlaşıyoruz’. Dini bayramlardaki gibi, doğal olarak, küçükler büyüğü ziyaret ediyor. Tek fark, el öpmek yok.

Belediyelerle ilişkiler

En önemli gelişme bu alanda oldu. Onlardan iki şey istedik. Madem Belediye, o ilin seçmenlerinin oylarıyla SEÇİLMİŞ olan yönetimdir, o halde *böyle bir toplantının yapılacağı en doğru yer, o ilin Belediye Meclisi Salonu'dur. Çalışmanın en büyük destekçisi de Belediye olmalıdır...* Nitekim oldu da.

Şu anda toplantılara ev sahipliği yapanların % 68,5'ini belediyeler oluşturuyor. Her ay tanınmış bir kişinin toplantıya moderatör olarak davet edilme alışkanlığı devam ediyor ve Belediyeler tarafından ağırlanıyor. Belediyelerle yaşanan en büyük sorun ise, sayısal istatistiklerde de görüleceği üzere, belediye başkanlarının toplantıya katılmamaları.

Milletvekilleri neler düşünüyor?

Çalışmaların dördüncü yılı dolarken, o yıl toplantılara katılan vekiller arasında bir anket düzenledik. Sadece bu çalışmayı nasıl bulduklarını sormadık, 13 ilkemizin eleştirisini yapmalarını da istedik. TMM toplantılarına katılan toplam 57 milletvekilinden 40'ının yanıtladığı (%70) ankette sadece 2 vekil bu çalışmaları gereksiz bulduğunu söylerken 38 vekil doğru ve yararlı bulduğunu belirtti, bunların 15'i geliştirici önerilerde de bulundu. *(Bu raporu da ekte sunuyoruz).*

Ya sivil toplum?

İstatistik veriler gösteriyor ki, milletvekili ve belediye başkanı katılımının olmadığı zamanlarda bile sivil toplum % 60-65 civarında katılım göstermiş. Bu da her ne kadar milletvekillerinden ve yerel yönetimlerden katılım olmasa da sivil toplumun, bu işe sahip çıktığının bir göstergesi. Sevinerek görüyoruz ki, sivil toplum *"Onlar vekilse biz de müvekkiliz. Müvekkilinin davetine gelmeyen vekil olur mu?"* diye yoğun bir tepki gösterme aşamasına doğru gitmekte.

İşbirliği ne kadar erken başlarsa...

Her seçim dönemi, hem TMM'ler hem de adaylar için yeni bir fırsat. Vekil adayları kampanya süresi boyunca toplantılara davet ediliyor. Her TMM, 5 genel ve 5 yerel konudaki en önemli isteklerini belirliyor ve adayların önüne koyuyor. Bu konularda ne düşünüyorsunuz? Seçilirseniz bunları gerçekleştirmek için çalışır mısınız?

TkMM Çalışmasının Boyutları

Kısaca TkMM diyoruz, ama bu çalışmanın iç içe geçmiş dört boyutu var:

- **Türkiye küçük Millet Meclisleri***
- **TBMM Ortak Çalışma Grupları**
- **“Sivil Anayasa” çalışmaları**
- **TkMM TV**

1. TkMM/ Türkiye küçük Millet Meclisleri

Her ilde oluşturulması amaçlanan sivil toplum-siyaset diyalog platformları. Dördüncü yılını dolduruyor. Öyküsü yukarıda ayrıntılı olarak anlatıldı.

2. TBMM OÇG/ Ortak Çalışma Grupları:

Çalışmanın diğer kolunu oluşturan TBMM Ortak Çalışma Grupları ise, aynı konuda duyarlı milletvekillerinin adlarının yan yana getirilmesiyle oluşmuş gayri resmi ve sembolik gruplar olarak önce 13 dalda oluştu. Önce belli bir konuda çalışan sivil toplum kuruluşları çalıştaylarda bir araya geliyor ve o konudaki ‘Ortak Payda’larını belirliyorlar. Sonra bunlar; konu ile ilgili parlamenterlerle –genellikle ilgili komisyondakilerle- ortak bir toplantıya taşınarak sivil toplumla parlamenterlerin “ortak payda”ları aranıyor. Elde edilen sonuçların uygulanması için görev bölümü yapılıyor, harekete geçiliyor.

İlk yapılan üç çalıştaylık dizinin konusu “*Sivil toplum - TBMM ortak çalışmalarının ilkeleri ne olmalı?*” idi. Gayet olumlu sonuçlar alındı, bu konudaki yönetmelik değiştirildi. Bazı kolaylıklar sağlandı ama bürokratik engeller tümüyle yok edilemedi.

İkinci dizi, TBMM gündemine gelmiş ve Anayasa alt komisyonuna kadar ulaşmış olan “İnsan Hakları Kurumu Kanun Tasarısı” hakkındaydı. Batman, Ankara ve İstanbul’da yapılan ve çevre illerdeki sivil toplum örgütü temsilcilerini bir araya getiren üç çalıştayın sonuçları, gene bu üç toplantıda gönüllülük temelinde seçilen katılımcılar tarafından birleştirilerek sivil toplumun bu konudaki ortak paydaları ortaya çıkarıldı. Ertesi gün yapılan ortak çalışmaya Anayasa Komisyonu Başkanı Prof. Burhan Kuzu ve komisyon üyesi 5 milletvekili katıldı, bir dizi ortak görüş ortaya çıktı. Ama komisyon raporu çıkınca bir de baktık, bu ‘ortak görüş’lerin bir kısmı unutulmuş, gitmiş???

“İnternet Yasakları” konulu üçüncü dizi Eylül ve Ekim aylarında İstanbul Bilgi Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi ATAUM’da yapılan çalıştaylarla sürdü, sıra son oturuma geldi; tarih ve yer belirlendi, vekiller de onayladı. Ama aniden programları değişti, iptal ettiler. Mecburen tüm plan, otel ve uçak rezervasyonları iptal edildi.

... ve 23. Yasama Dönemi bitti. Tasarılar ‘kadük’ oldu. Yani bütün yol baştan katedilecek.

.. ve birdenbire bir baktık, hükümet ‘İnsan Hakları Kurumu’ tasarısını aniden gene devreye sokmuş. Üstelik geçen dönem Anayasa Komisyonu’ndan geçen şekliyle bile değil, o değişiklikleri hiç kaale almadan, ilk yazıldığı şekliyle.

İster istemez bu diyalog hakkındaki tüm isteğiniz yerle bir oluyor. Bu kadar çalışma yaptık, sivil toplumun ortak paydalarını belirledik, sonra bunları Anayasa Komisyonu’yla paylaştık. Kimi üstünde görüş birliği sağlandı, kiminde sağlanamadı. Sağlananların kimisini de Komisyon

sonradan çizdi. Boşuna mıydı bu kadar çaba?

Hayır, hiçbir şey boşuna değil.

Hiçbir sosyal gelişme bir anda olmuyor.

Ama sivil toplum ciddi bir aktör olarak yerini almadıkça akan zaman boşa akıp gidecektir.

Bu süreci ısrarla devam ettirmeli, bütün karar süreçlerinde var olmalıyız.

Biz meydanı boş bıraktıkça siyaset dolduruyor, Anayasayla, yasayla elde etmediği yetkileri kendi kendine veriyor. Aynen siyasetin doldurmadığı alanı başka güçlerin ele geçirdiği gibi.

3. Sivil Anayasa:

Bu konu, en başından bu yana, Türkiye küçük Millet Meclisleri'nin değişmez konusuydu. Genel veya yerel konu ne olursa olsun, onun Anayasa'ya yansımalarının nasıl olduğunu ve nasıl olması gerektiğini de tartıştık, önce tutanaklara, sonra ortak payda raporlarına yansıtık. Referandum paketi gündeme geldiğinde ise her toplantının iki konusundan biri mutlaka bu oldu.

Nisan 2010'da, referanduma sunulacak paketi "*Neye evet, neye hayır? Niçin evet, niçin hayır? Ya hep, ya hiç, şart mı?*" adı altında tartışmaya başladığımızda, "*Referandum ne başlangıç, ne son, ancak bir dönemeç olabilir*" demiştik. Yeni Anayasa gerçekten bir "Toplumsal mutabakat" metni olacaksa, mutlaka uzun süre ve toplumun her kademesinde genişliğine ve derinliğine tartışılarak, ortak paydaların bu tartışmalarda damla damla süzülerek oluşturulmasıyla ortaya çıkacaktır.

TkMM'ler, sivil Anayasa tartışmalarına aktif olarak katılmak için 12 aylık bir program hazırladı. TBMM Uzlaşma Komisyonu çalışma takvimine paralel olarak hazırlanan bu programa göre, her ay ayrı bir konunun halka açık toplantılarda görüşülmesi, toplanan görüşlerin ortak paydalarını taşıyan bir kitapçığa dönüştürülerek yeni Anayasayı tartışacak olan parlamento üyelerine sunulması hedefleniyordu. Üstelik bu işi sadece kendi toplantılarımızla sınırlı tutmamak, diğer çalışmalarla paralel, hatta içiçe yürütmek için 'Yeni Anayasa Platformu', 'Anayasa Çalışma Grubu', 'Demokratik Anayasa Hareketi' ve sonradan devreye giren 'Anayasa Platformu: Türkiye Konuşuyor' ve TESEV eşgüdüm çalışmalarının hepsiyle aktif işbirliği içinde olduk.

Bu çalışmamız ne yazık ki hüsrarla sona erdi. Önce, çok az il her ay ikinci bir toplantı yapmaya talip oldu, başlayanlar da, daha ilk toplantıda takılıp kaldı. Buna karşılık İstanbul'da 10 ilçe belediyesiyle başlattığımız 12 aylık toplantılar dizisi de katılımsızlık nedeniyle büyük bir düş kırıklığına dönüştü. Emek emek hazırlanan toplantılar 3-4 kişiyle yapıldı çok ilçede.

İnsanların kendi yaşamlarının çerçevesini çizecek olan Anayasa'nın hazırlanışına neden katılmak istemediklerini, niçin futbol maçlarını veya dizileri izlemeyi tercih ettiklerini sorduğumuzda aldığımız yanıtlar şu üç eksen de toplanıyordu:

1. *Bu işten ben ne anlarım ki, bu hukukçuların işi.*
2. *Oy verip seçtik, meclise yolladık, yapsınlar işte.*
... veya en kötü yanıt:
3. *Konuşsam ne olacak, nasılsa gene onlar bildiklerini okuyacak, konu mankeni olacağım.*

Bu görüşlere '*Haksızsınız*' demek yetmiyor; haksız olduklarını, toplumun görüşlerinin etkili olabileceğini icraatla ispat etmek gerekiyor.

Siyasi partiler gerçekten inansalar, Anayasa sürecinde mahallelere kadar varan sürekli tartışmaların yolunu açabilir, bunu –yaygın medyanın da ayıla bayıla kendine mal etmeyen çalışacağı- yurt çapında bir kampanyaya dönüştürebilirlerdi. TkMM'nin ve diğer çalışmaların ortamını –seçimlerde ev ev ulaşmayı çok iyi bildikleri- insanlarla doldurabilirlerdi. Yapmadılar. Ne iktidar, ne muhalefet. Neyse, biz gene TkMM'lere dönelim.

4. TkMM TV

TBMM çalışmalarını istesek de istemesek de gazeteler, televizyonlar getirip gözümüze sokuyor. Salı günleri grup toplantılarında konuşan liderlerin sözleri –ve tabii üslupları da- Çarşamba gününden itibaren parti teşkilatlarınca Türkiye'nin her köşesinde tekrarlanıyor.

TRT Meclis Televizyonu günün belirli saatlerinde genel kuruldun canlı yayın yapıyor; milletvekillerinin basın açıklamalarının bir kısmından yine bu yolla haberdar oluyoruz. Saatler süren bu yayınların çok izleyici bulmadığı da gerçek.

Peki, acaba sokaktaki insan TBMM'nin yapısını ve çalışma usullerini ne kadar biliyor? Sık sık adını duyduğu komisyonlar, alt komisyonlar, grup başkanlıkları, meclis genel kurulu, özel oturumlar vs. acaba sokaktaki insan tarafından nasıl algılanıyor? Bu algılarda eksiklikler, yanlışlıklar varsa, 'anladığı şey'in gerçeğe örtüşmesi mümkün mü?

TkMM TV bu sorulardan yola çıkarak çalışmaya başladı. TBMM'nin haftalık programını özetleyen, öne çıkan tartışmaların taraflarının görüşlerini özetleyeceğimiz 10-15 dakikalık bir programı her hafta hazırlamaya başladık.

Programlarımızın tanıtıcı bilgilere ağırlık vermesine özen gösteriyoruz. TBMM'nin yapısı ve işleyişinin yanı sıra bazı kavramları, teknik detayları yalın bir dille aktarıyoruz.

TkMM TV, ilk programını 6 Eylül'de izleyicilerle buluşturdu. Daha önce hazırladığımız programlar, bir ulusal dört yerel kanalda yayınlanıyordu. TkMM TV artık internet üzerinden kendi yayınına da yapacak. Youtube kanalı ve www.tkmm.net internet sitemizin ana sayfasına vereceğimiz bir bağlantı ile takipçilerimiz ve meraklıları, yapımlarımıza kolayca ulaşacaklar.

Taraf tarafa toplarsak:

Bir yanda illerde her ay toplanan, ülkenin genel ve ilin yerel güncel sorunlarının tartışıldığı diyalog grupları olan küçük Millet Meclisleri, onların gündemden hiç düşmeyen "Sivil Anayasa" tartışmaları; öte yanda sivil toplum temsilcileriyle milletvekillerini somut bir konuda birlikte çalışmak üzere yan yana getiren Ortak Çalışma Grupları. Bunlar yan yana ve birbirlerine paralel yürüdükçe, sivil toplumla seçilmişleri dört yıl birbirinden uzaklaştıran, tecrit eden duvarların ortadan kalkması ve birbirini dinleyerek, anlayarak ortak paydalar bulmanın, hatta yaratmanın doğuracağı sinerji. Hedefimiz bu.

'Değirmenin suyu' nereden geliyor?

Gelelim herkesin kafasını kurcalayan klasik soruya. Böyle geniş çaplı bir iş nereye kadar 'iman gücü' ile gidebilir ki? Tabii para lazım eninde sonunda.

TkMM çalışması ve ondan önce başlayan ve onun zeminini hazırlayan 'Ortak Payda', 'Bilgi Edinme' projeleri; başta NED (National Endowment for Democracy-ABD) olmak üzere, Avrupa Birliği, Norveç fonlarından yararlandı, Black Sea Trust ve Fritt-Ord Vakfı'ndan da zaman zaman destek aldı. 2012-13 döneminde ise İçişleri Bakanlığı'nın desteğinden yararlandık. 2014'te de sürmesi için başvuruyoruz.

Tabii hemen Őu soru akla gelecektir: Devletten destek alan bir proje ne kadar bağımsız kalabilir? İki basit yanıtı var bu sorunun:

1. Siz yaptığınız işin ilkelerinden ve bağımsızlığınızdan taviz vermedikçe, gerisini parayı veren düşünsün.
2. Devlet bütçesini oluşturan para kimin parası?

Siyasetten ve liderlerden 3 somut istek:

Raporumuzu noktalarken parti genel başkanlarından, il başkanlarından, vekiller ve Belediye Başkanlarından üç somut isteğimiz olacak:

1. Beş yıldır sürdürülen TıMM çalışmaları artık ne olduğunu, ne olmadığını göstermiş olmalı. **Bu çalışmaları olumlu ve yararlı buluyorsanız bunu kamuoyuna –ve daha önemlisi kendi teşkilatınıza- açıkça duyurun.** Zira hala birçok yerde “Bu çalışmanın arkasında Őu var, bu var. Katılırsak acaba kimin ekmeğine yağ sürülür?” şeklinde kuşkuyla boğuşuyoruz. Bu sorunun aşıldığı yerlerde ise vekiller ve parti teşkilatları “Tamam, katılmamızda bir engel yok. Kendi görevlerimizden vakit kaldıkça katılabiliriz” şeklinde düşünüyor, çalışmaya pasif yaklaşıyor, ‘fantezi’ gözüyle bakıyorlar.

2. Toplantılar için her ayın ilk hafta sonunu seçtik, çünkü ne parlamento çalışmalarıyla çakışıyor ne de partilerin önceden belirli programlarıyla. Biz, olağanüstü durumlar için anlayış göstermeye tabii ki itiraz etmeyiz. Yeter ki vekiller -ve il yönetimleri- çalışma programlarını düzenlerken –olağanüstü durumlar hariç- **her ayın ilk hafta sonu başka görev almamaya/vermemeye** özen gösterebilir. Aksi takdirde, herkesin dolu bir salona buyur ettiği, ama kimsenin azıcık sıkışıp oturacak yer açmadığı yeni bir konuya benziyoruz politika yolunda.

3. TıMM’ler, varolabilmek için sivil toplumla siyasetin gönüllü işbirliğine muhtaç bu çalışmanın tek taraflı yürümesi olanaksız. Taraflardan yalnızca birinin katıldığı bir işte ‘diyalog’dan değil, yalnızca ‘monolog’dan söz edilebilir. Nasıl bir grevi patronla birlikte örgütleyemezsiniz, çünkü tek taraflı bir eylemdir, bir diyalogu da tek tarafın katılımıyla düzenleyemezsiniz, iki tarafın gönüllü ve bilinçli katkısı, işbirliği şart. TıMM’leri tabii ki eleştirin, ama bu eleştirilerin aynı zamanda muhatabı da olduğunuzu unutmayın. **Düzeltilecek şeyleri birlikte düzeltmeliyiz,** birbirimizi suçlayarak değil.

